
SPIS TREŚCI

WSTĘP	7
Rozdział Pierwszy	
Biografia intelektualna i portret psychologiczny Ottona Leopolda von Bismarck-Schönhausena	26
1.1. Antenaci Żelaznego Kanclerza i dziedzictwo niemieckiej kresowej	26
1.1.1. Tradycja ziemi. Bismarck w galerii swych szlacheckich antenatów	30
1.1.2. Tradycja urzędu. Bismarck jako potomek oświeceniowych profesorów i dworskich urzędników	46
1.2. Otto von Bismarck. Żywot i dzieło pruskiego Niemca	52
1.2.1. „Zawód bez powołania” i inne rozterki. Okres przedpolityczny (1815–1847)	52
1.2.2. Od Zjednoczonego Landtagu do zjednoczenia Niemiec i później. Okres polityczny (1847–1890)	67
1.2.3. Polityczna emerytura „Starca z Lasu Saskiego”. Czas refleksji i prób powrotu (1890–1898)	86
Rozdział Drugi	
Opozycja więzi stanowej i więzi narodowej jako uniwersalne doświadczenie Europy oraz reszty świata	91
2.1. Państwo a naród. Między pewnością a ideologiczną spekulacją	91
2.1.1. Ustalenia wstępne	91
2.1.2. Państwo i jego definicja	97
2.1.3. Naród – realność ontologiczna czy wspólnota wyobrażona? ..	101

2.1.3.1. Geneza narodu jako organizacji życia typu zbiorowego.	101
2.1.3.2. Naród płodem czy ofiarą rewolucji francuskiej?	111
2.1.3.3. „Koncept francuski”, czyli naród jako wspólnota woli	118
2.1.3.4. „Koncept niemiecki”, czyli naród jako wspólnota naturalna	121
2.2. Nacjonalizm <i>versus</i> konserwatyzm	125
2.2.1. Ustalenia wstępne.	125
2.2.2. Religia	128
2.2.3. Tradycja	131
2.2.4. Legitymizacja władzy.	133
2.2.5. Jednolitość etniczna i decentralizacja państwa.	135

Rozdział Trzeci

Od narodu do państwa narodowego

3.1. Negacja idei suwerenności ludu i legitymizmu tradycyjnego jako przesłanka Odgórnej Rewolucji	137
3.1.1. Legitymizm. U źródeł pojęcia	137
3.1.2. Bismarck a rewolucja jako konieczne następstwo idei suwerenności ludu	143
3.1.3. Bismarck a legitymizm jako „zasada”	157
3.1.4. Ludwik Napoleon. O roli bonapartycznych inspiracji w procesie kształtowania się Bismarckowskiego światopoglądu	169
3.2. Polityka frankfurcka, polityka unijna a polityka realna i Odgórna Rewolucja. Od dynastycznej wierności do jedności narodowej	172
3.2.1. Bismarck a zgromadzenie frankfurckie	173
3.2.2. Polityka realna a polityka unijna	185
3.2.3. Myśl a ruch. Odgórna Rewolucja a polityka realna.	194

Rozdział Czwarty

Państwo narodowe wobec roszczeń „międzynarodówek”

Żelazny Kanclerz o wrogach Rzeszy.

4.1. Kulturkampf. Religijna „krucjata” czy walka instytucjonalna?	198
---	-----

4.1.1. Problemy z periodyzacją Kulturkampfu a realność pułapki polonocentryzmu.....	199
4.1.2. Imperatyw obrony państwa wspólnotowego. U genezy Kulturkampfu	214
4.1.3. Bismarck wobec fenomenu katolicyzmu politycznego a mit pietystycznej krucjaty	226
4.1.4. Kulturkampf wobec realności bielekjalizmu niemieckiego	240
4.1.5. Kulturkampf a naród	256
4.2. Wspólnota narodowa a kwestia robotnicza. O „socjalizmie” państwa przeciw socjalizmowi mas	281
4.2.1. Bismarck o „kwestii socjalnej” i jej genezie.	281
4.2.2. Socjalizm państwowy a konkurencyjne koncepcje rozwiązania „kwestii socjalnej”	292
4.2.3. Książę i robotnik w jednej wspólnocie. Imperatyw pokoju społecznego jako narodowy obowiązek.....	304
4.2.4. Socjalizm państwowy książąt Rzeszy czy socjalizm państwowy Rzeszy?	311
4.2.5. Bismarck o usytuowaniu socjalizmu państwowego w tradycji prusko-niemieckiej	315
4.2.6. Czy socjalizm państwowy był koniecznością wspólnotową?...	318
 Rozdział Piąty	
Druza Rzesza. Obywatele niemieckiego państwa kompromisu i jego sąsiedzi.....	322
5.1. Republika czy monarchia. O pojęciu suwerena i partycypacji jednostki w kolektywnej suwerenności.....	322
5.1.1. Bismarck o wolności od „przesądów swego stanu”	322
5.1.2. Bismarck a absolutyzm monarszy	328
5.1.3. Bismarck o „niemieckiej specyfic Rzeszy”. Dlaczego Rzesza skazana jest na monarchię?.....	342
5.1.4. „Model cesarski” czy „model kanclerski”? O suwerenie nominalnym i realnym oraz o prawach jednostki	351
5.2. Kategorie „obcych” w perspektywie ekskluzywizmu narodowego. Bismarck o wrogach państwa wspólnotowego Niemców	376
5.2.1. Bismarck o „obcych” i „obcości” jako o społecznym fakcie....	376

5.2.2. Panslawizm – „obcy z zewnątrz” i ich rewolucja.	396
5.2.3. Bismarck o perspektywie polskiej irredenty.	426
5.2.4. Bismarck a inne wspólnoty „obcych”	438

ZAKOŃCZENIE.	464
-------------------	-----

LITERATURA.	471
------------------	-----